

Najnovšia novela zákona o odpadoch sa týka aj elektroodpadu

Národná rada SR schválila 2. decembra 2004 ďalšiu novelu zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch uverejnenú v Zbierke zákonov pod. č. 733/2004 Z. z. Táto novela mení a dopĺňa okrem zákona o odpadoch ešte aj ďalšie zákony, čo sa premieťa aj do jej členenia:

Čl. I – novela zákona o odpadoch (spolu 41 novelizačných bodov, niektoré veľmi rozsiahle),

Čl. II – novela zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad (spolu 9 novelizačných bodov),

Čl. III – novela zákona č. 529/2002 Z. z. o obaloch (spolu 10 novelizačných bodov),

Čl. IV – novela zákona č. 572/2004 Z. z. o obchodovaní s emisnými kvótami – táto novela ale nemá priamu súvislosť s odpadmi; ustanovuje sa ňou, že príjmy, ktoré podľa uvedeného zákona mali plynúť do štátneho rozpočtu, budú od 1. 1. 2005 plynúť do Environmentálneho fondu,

Čl. V – je splnomocnením pre predsedu NR SR, aby v Zbierke zákonov vydal úplné znenie zákona o odpadoch v znení všetkých doterajších noviel,

Čl. VI – ustanovuje nadobudnutie účinnosti novely.

Hlavným dôvodom novelizácie boli zmeny, ktoré sú obsiahnuté v Čl. I. Ide o nutnosť prevzatia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/96/ES o odpade z elektrických a elektronických zariadení v znení smernice EP a Rady 2003/108/ES a ďalej prevzatia smernice EP a Rady 2002/95/ES o obmedzení používania niektorých nebezpečných látok v elektrických a elektronických zariadeniach.

Novelou sa do zákona o odpadoch vložila celá nová siedma časť zákona a doterajšia siedma až desiatka časť sa označujú podľa nového ako ôsma až jedenásta časť. Novú siedmu časť nazvanú Elektrozariadenia a elektroodpad tvoria nové § 54a až 54i.

Zákon vymedzuje, že *elektrozariadenia* sú zariadenia, ktoré na svoju činnosť potrebujú elektrický prúd alebo elektromagnetické pole a zariadenia na výrobu, prenos a meranie takéhoto prúdu a poľa, ktoré spadajú do kategórií elektroziariadení uvedených v prílohe č. 3a, a ktoré sú určené na použitie pri hodnote napätia do 1 000V pre striedavý prúd a do 1 500V pre jednosmerný prúd. Limity napätia sú ustanovené preto, aby sa z tohto pojmu vylúčili veľké priemyselné elektroziariadenia. Podľa prílohy č. 3a ide o: veľké domáce spotrebiče, malé domáce spotrebiče, informačné technológie a telekomunikačné zariadenia, spotrebnú elektroniku, svetelné zdroje, elektrické a elektronické nástroje (s výnimkou veľkých stacionárnych priemyselných nástrojov), hračky, zariadenia určené na športové a rekreačné účely, zdravotnícke prístroje (s výnimkou všetkých implantovaných a infikovaných výrobkov), prístroje na monitorovanie a kontrolu a predajné automaty. Táto príloha zodpovedá Prílohe I A smernice EP a Rady 2002/96/ES. Podrobnejšie členenie kategórií elektroziariadení, ktoré smernica uvádza v Prílohe I B sú ustanovené vo vykonávacej vyhláške, ktorú Ministerstvo životného prostredia SR predložilo v januári 2005 na medzirezortné pripomienkové konanie.

Elektroodpad sú elektroziariadenia, ktoré sú odpadom podľa § 2 ods. 1 zákona o odpadoch, vrátane všetkých komponentov, konštrukčných dielcov a spotrebných dielcov, ktoré sú súčasťou elektroziariadenia v čase, keď sa ho držiteľ zbavuje. Smernica ani zákon nedefinujú bližšie

čo sú komponenty, konštrukčné a spotrebné dielce. Možno však vychádzať z odôvodnenia návrhu smernice, kde Európska komisia uviedla, že: (a) komponentami sa rozumie časti zariadení, napr. klávesnice, elektromotory, tranzistory, kondenzátory, usmerňovače; (b) konštrukčnými dielcami sa rozumie časti zariadení, ktoré nemusia byť napojené na elektrický okruh, bez nich by však pôvodné elektroziariadenie nemohlo slúžiť podľa predstáv výrobcu, napr. poličky v chladničke; (c) spotrebnými dielcami sa rozumie vymeniteľné, resp. odstrániteľné časti zariadení, napr. tonery, batérie.

Osobitne sa definuje *elektroodpad z domácností*; je ním elektroodpad, ktorý pochádza z domácností fyzických osôb a z obchodných, priemyselných, inštitucionálnych a iných zdrojov, ktorý je svojím zložením a množstvom podobný tomu, ktorý pochádza z domácností fyzických osôb. Tento elektroodpad je predmetom osobitného režimu nakladania s ním – pozri ďalej. Treba upozorniť, že obsahovo sa neprekrýva v celom rozsahu s komunálnym odpadom.

Výrobca elektroziariadení je osoba, ktorá bez ohľadu na používané techniky predaja vrátane predaja prostriedkami elektronickej komunikácie s výnimkou osoby konajúcej výlučne na základe zmluvy o financovaní: (a) vyrába a predáva elektroziariadenie pod svojou značkou, (b) ďalej predáva pod svojou značkou elektroziariadenie vyrobené inými dodávateľmi; predajca, ktorý ďalej predáva, sa nepovažuje za výrobcu, ak sa na zariadení nachádza značka výrobcu, ako je ustanovené v písmene a) alebo (c) dováža elektroziariadenia do Slovenskej republiky.

Distribútor je na účely tohto zákona právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá predáva elektroziariadenie spotrebiteľovi. *Uvedenie elektroziariadenia na trh* je na účely tohto zákona okamih, kedy je elektroziariadenie vyrobené v Slovenskej republike prvýkrát odplatne alebo bezodplatne ponúknuté na účely predaja, distribúcie alebo použitia, alebo kedy je prvýkrát predmetom prevodu vlastníckych práv; za uvedenie elektroziariadenia na trh sa považuje aj dovoz elektroziariadenia.

Spätný odber je odobratie elektroziariadenia z domácností od jeho držiteľa pri predaji nového elektroziariadenia na výmennom základe kus za kus, pokiaľ je odovzdávané elektroziariadenie rovnakej kategórie a rovnakého funkčného určenia ako predávané elektroziariadenie.

Oddelený zber je zber elektroodpadu v členení podľa prílohy č. 3a; osobitnú kategóriu elektroziariadení pre účely oddeleného zberu tvoria svetelné zdroje s obsahom ortuti.

Základnou ideou novej právnej úpravy je zavedenie zodpovednosti výrobcov elektroziariadení za odpad z ustanovených kategórií elektroziariadení. Výrobca elektroziariadenia je povinný:

- zabezpečiť, aby elektroziariadenie bolo vyrobené a navrhnuté tak, aby sa uľahčila jeho demontáž a opätovné použitie, recyklácia a zhodnotenie elektroodpadu,
- vyznačiť na elektroziariadení, príp. na jeho obale, v daňových alebo obdobných dokladoch, údaje o osobe, ktorá elektroodpad uviedla na trh a či bolo elektroziariadenie uvedené na trh pred alebo po 13. auguste 2005,
- označiť elektroziariadenie grafickým symbolom na účely spätného odberu a oddeleného zberu,
- zabezpečiť, aby elektroziariadenia neobsahovali zakázané látky,
- zabezpečiť, spätný odber elektroziariadenia a oddelený zber elektroodpadu a zabezpečiť jeho opätovné použitie a splniť dodržanie ustanovených limitov pre opätovné použitie, recykláciu a zhodnotenie v rozsahu, ktorý bude ustanovený v nariadení vlády SR,
- poskytovať potrebné informácie spracovateľom elektroodpadu,
- informovať spotrebiteľov o požiadavke nezneškodňovať elektroodpad spolu s komunálnym odpadom a odovzdávať ho na miestach na to určených,
- požiadať o zápis do registra výrobcov elektroziariadení, ktorý vedie MŽP SR,
- zverejniť do 1 roka od uvedenia elektroziariadenia na trh informácie o opätovnom použití a spracovaní pre každý druh elektroziariadenia.

Aby výrobca elektroziariadenia mohol splniť ustanovené limity pre opätovné použitie, recykláciu a zhodnotenie, bude využívať distribútorov, ktorí budú uskutočňovať spätný odber elektroziariadení. Distribútor, ktorý bude uskutočňovať spätný odber, bude o tom povinný informovať spotrebiteľa a zároveň odoberať elektroziariadenie od spotrebiteľa bezplatne.

Spotrebiteľovi zákon zaručuje oprávnenie odovzdať elektroziariadenie do systému spätného odberu, ale aj do systému spätného zberu elektroodpadu bezplatne. Novým

typom činnosti, ktorú zákon reguluje a ustanovuje pre ňu podmienky, je spracovanie elektroodpadu. Na spracovanie elektroodpadu sa bude naďalej vyžadovať autorizácia podľa § 8. Na vykonávanie samotného spracovania, ale aj na zber elektroodpadu sa bude vyžadovať vydanie súhlasu podľa nového ustanovenia § 7 ods. 1 písm. r). Spracovateľ elektroodpadu bude mať okrem všeobecných povinností držiteľa odpadu ustanovených v § 19 zákona o odpadoch aj nové povinnosti, veľmi podobné povinnostiam spracovateľov starých vozidiel, napr.: voliť pri výstavbe nových zariadení na spracovanie elektroodpadu najlepšie dostupné technológie, viesť prevádzkovú dokumentáciu a evidenciu o spracovaní elektroodpadu a ohlasovať údaje z tejto evidencie výrobcom elektrozariadení a Recyklačnému fondu, zverejniť podmienky, za ktorých preberá elektroodpad na spracovanie, zabezpečiť úplné spracovanie elektroodpadu a prevziať elektroodpad z domácností bez požadovania poplatku od konečného držiteľa.

Za nakladanie s elektroodpadom zodpovedá výrobca elektrozariadenia. Zákon ustanovuje osobitný režim nakladania s elektroodpadom z domácností a s elektroodpadom, ktorý nie je elektroodpadom z domácností. Ak ide o *elektroodpad z domácností*, je výrobca elektrozariadenia povinný zabezpečiť na vlastné náklady individuálne alebo kolektívne nakladanie s odovzdaným elektroodpadom za podmienky, že pochádza z elektrozariadenia z jeho výroby, predaja alebo dovozu a zároveň ide o odpad z elektrozariadenia, ktoré bolo uvedené na trh po 13. auguste 2005.

Elektroodpad z domácností pochádzajúci z elektrozariadení, ktoré boli uvedené na trh pred 13. augustom 2005 sa označuje ako *historický elektroodpad*. Nakladanie s týmto elektroodpadom sú povinní zabezpečiť kolektívne súčasní výrobcovia elektrozariadení, a to podľa podielu jednotlivých výrobcov elektrozariadení na trhu, ktorý bude určený Ministerstvom životného prostredia SR pre každú kategóriu elektrozariadenia v kalendárnom roku.

Keďže elektroodpad z domácností sa čiastočne prekrýva s komunálnym odpadom, v zákone sa rieši odstránenie tejto duplicity tak, že elektroodpad z domácností sa vyníma z pojmu komunálny odpad, ale zároveň sa obciam ukladajú vo vzťahu k elektroodpadu určité povinnosti:

- Obec bude povinná umožniť výrobcovi elektrozariadení zaviesť a prevádzkovať na jej území systém oddeleného zberu elektroodpadu z domácností a umožniť mu v rozsahu potrebnom na tento účel užívať existujúce zariadenia na zber komunálnych odpadov; ak takú možnosť obec nemá, bude povinná umožniť výrobcovi elektrozariadení v uvedenom rozsahu zriadiť na jej pozemkoch zariadenie na zber elektroodpadu z domácností. Obec bude

mať nárok na náhradu nákladov, ktoré jej týmto vznikli.

- Obec bude povinná upraviť podrobnosti o spôsobe nakladania s elektroodpadom z domácností vo všeobecne záväznom nariadení obce, pričom sa zároveň ukladá povinnosť pôvodcom týchto elektroodpadov z domácností dodržiavať VZN obce, zapojiť sa do systému zberu tohto odpadu v obci, užívať určené zberné nádoby a ukladať tento elektroodpad na miesta určené obcou.

- Na zabezpečenie systému zberu elektroodpadu budú výrobcovia elektrozariadení uzatvárať s obcami zmluvy o zavedení a prevádzkovaní systému oddeleného zberu elektroodpadu na území obce.

- Náklady na systém oddeleného zberu elektroodpadu z domácností budú znášať výrobcovia elektrozariadení, preto sa tieto náklady nebudú môcť zahrnúť do miestneho poplatku za komunálne odpady.

Za nakladanie s elektroodpadom, ktorý nie je elektroodpadom z domácností, zodpovedajú tiež výrobcovia elektrozariadení. Títo budú povinní zabezpečiť na vlastné náklady individuálne alebo kolektívne nakladanie s uvedeným elektroodpadom za podmienky, že pochádza z elektrozariadení z ich výroby, predaja alebo dovozu a zároveň ide o odpad z elektrozariadenia, ktoré bolo uvedené na trh po 13. auguste 2005.

Ak za historický elektroodpad z domácností zodpovedajú výrobcovia kolektívne, tak v prípade historického elektroodpadu, ktorý nie je elektroodpadom z domácností, sú výrobcovia elektrozariadenia povinní zabezpečiť nakladanie s týmto elektroodpadom na vlastné náklady individuálne. Podmienkou však je, že ide o elektroodpad z elektrozariadenia rovnakej kategórie alebo rovnakého funkčného určenia ako je nahrádzajúce elektrozariadenie, a to pri jeho predaji.

Za nakladanie *sozvyšnou skupinou elektroodpadu*, ktorá nespadá do žiadnej z vyššie uvedených skupín, zodpovedá držiteľ tohto elektroodpadu.

Osobitnú kategóriu elektroodpadu tvorí *elektroodpad so svetelných zdrojov*. Za nakladanie s ním bude tiež zodpovedný výrobca svetelných zdrojov, a to buď individuálne alebo kolektívne bez rozdielu miesta vzniku elektroodpadu (nerozlišuje sa či z domácností alebo nie) a bez vplyvu na dátum uvedenia na trh (nerozlišuje sa historický elektroodpad).

Rozhodnutie o tom, či sa bude nakladanie s konkrétnym elektroodpadom zabezpečovať individuálne alebo kolektívne, sa ponecháva na samotných výrobcov elektrozariadení. Ak sa však výrobca rozhodne zabezpečovať

svoje povinnosti individuálne, bude povinný poskytnúť záruku na zabezpečenie týchto povinností formou viazaného bankového účtu alebo zodpovedajúceho poistenia. Ak sa výrobca zapojí do kolektívneho systému, nemusí skladať finančnú záruku, ale ani zapojenie do kolektívneho systému ho nezbavuje zodpovednosti za plnenie ustanovených limitov opätovného použitia, zhodnotenia a recyklácie.

Výrobca elektrozariadenia je okrem plnenia ustanovených limitov povinný platiť aj príspevok do Recyklačného fondu za zvyšné elektrozariadenia, a to do rozsahu všetkých elektrozariadení, ktoré uviedol na trh.

V systéme Recyklačného fondu došlo k nadväzujúcej zmene spočívajúcej v spojení sektora svetelných zdrojov s obsahom ortuťi so sektorom elektrických a elektronických zariadení a počet členov správnej rady sa znížil zo 17 na 16.

Novinkou je, že medzi orgány štátneho dozoru v odpadovom hospodárstve bola doplnená aj Slovenská obchodná inšpekcia, ktorá bude sledovať a sankcionovať dodržiavanie povinností výrobcov elektrozariadení, ale aj niektoré požiadavky týkajúce sa uvádzania na trh batérií a akumulátorov.

V Čl. II došlo len k niektorým drobným zmenám, ktoré vyplynuli z požiadavky obcí pri vyrubovaní miestnych poplatkov za komunálne odpady, najmä:

- z miestneho poplatku za komunálne odpady sa vyňímajú elektroodpady (reálne sa uplatní až v roku 2006),
- vypustilo sa ustanovenie o tom, že ak nedošlo k dohode, mohla zbierka určiť správcu alebo zástupcu spoluvlastníkov, aby tento vyberal poplatok pre obec,
- doplnilo sa, že ak obec neustanovila vo VZN sadzbu poplatku, platí sa poplatok v najnižšej sadzbe ustanovenej zákonom,
- odstránila sa nepresnosť pri výpočte ukazovateľa produkcie komunálneho odpadu,
- upresnili sa prípady, keď sa rozhodujúce obdobie určuje inak, ako za celý predchádzajúci kalendárny rok,
- upresnil sa postup, keď je alebo nie je v obci zavedený množstvový zber a postup obce, ak bol poplatok vyrubený v nesprávnej výške,
- upresňujú sa všetky prípady vrátenia poplatku.

V Čl. III sa v zákone o obaloch urobili najmä tieto zmeny:

- zmenil sa obsah pojmu povinná osoba, ktorou bude balíč, plnič a podnikateľ, ktorý uvádza na trh obaly alebo výrobky v obaloch okrem výrobcu obalov (výrobca obalov bol vylúčený z pojmu povinná osoba),
- upresnilo sa vymedzenie opakovane nepoužiteľných obalov, ktoré možno vyhlásiť MŽP SR vyhlásil za zložené tak, že sú to obaly, ktoré sú z hľadiska ich množstva alebo vlastností alebo zloženia nebezpečné pre životné prostredie,
- upresnilo sa, že tzv. oprávnenú organizáciu na zabezpečenie zberu odpadov z obalov a ich zhodnocovanie alebo recykláciu v rozsahu záväzných limitov môžu založiť len povinné osoby.

No veta zákona o odpadoch nadobudla účinnosť 1. januára 2005, ale prevažná väčšina ustanovení o elektrozariadeniach a elektroodpade nadobúda účinnosť až 13. augusta 2005, čo je dátum daný smernicou a zhodný pre všetky členské štáty EÚ.

JUDr. Božena Gašpariková, CSc.
riaditeľka odboru environmentálneho práva
Ministerstvo životného prostredia SR

